

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

10. januar 2014

Høringsuttalelse – NOU 2013:10 Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester

Naturen og alle dens økosystemtjenester representerer selve livsgrunnlaget vårt, og gir oss goder alle benytter seg av, oftest uten å betale for det. SABIMA er på den bakgrunn i all hovedsak fornøyd med utredningen, som inkluderer en omfattende gjennomgang av de ulike økosystemtjenestenes betydning for vår velferd, samt konkrete forslag til hvordan vi med politiske grep kan innlemme verdien av økosystemtjenester i landets naturforvaltning. Utvalget argumenterer for en massiv satsning på økt kunnskap om norske økosystemtjenester, og understreker behovet for å synliggjøre disse verdiene i alle ledd av forvaltningen og i befolkningen.

Vi mener at mange økosystemtjenester, spesielt de grunnleggende livsprosessene (*støttende økosystemtjenester*) vanskelig lar seg verdsette i kroner og øre, noe utvalget også uttrykker i sin utredning. Vi er enige i at utvalgets tilnærming og konklusjoner kan brukes som et nyttig supplement til dagens juridiske virkemidler. Økosystemtjenester er i dag tilnærmet gratis å utnytte, forbruke og forringe. En større vektlegging av verdien av intakte naturområder og bærekraftige økosystemer vil medføre at det blir tatt økt hensyn til naturen både i offentlig planlegging og privat sektor.

I dette høringssvaret har vi begrenset oss til å kommentere noen områder vi mener er spesielt viktige for regjeringen å ta med i en videre behandling dersom vi skal klare å nå biomangfoldmålene for 2020. Etter vår mening bør regjeringen legge fram en stortingsmelding med utgangspunkt i utredningen senest i løpet av 2015.

Kunnskap, forskning og kartlegging

Dagens kunnskap om norsk natur er fragmentert og mangelfull. [Kun 25 % av verdifulle naturtyper i Norge er kartlagt](#), noe som gjør arealforvaltningen vanskeligere, dårligere, langsommere og mer konfliktfylt.

Naturmangfoldloven § 8 sier at offentlige beslutninger som berører biologisk mangfold skal baseres på vitenskapelig kunnskap. Kartlegging er fundamentet for en kunnskapsbasert forvaltning. Vi er enige i utvalgets konklusjoner om behovet for å styrke kartlegging av norsk natur, spesielt naturtyper, skoglevende arter og fragmenterte populasjoner. I tillegg støtter vi forslaget om utvidet forskning på sumvirkningen av mindre arealinngrep, og målrettede forskningsprogrammer for områder hvor vi mangler spesielt mye kunnskap, som biologiske prosesser i jord, og økosystemsammenhenger. Skal vi sikre bedre kunnskap om naturen er det også et stort behov for mer taksonomisk kompetanse blant dagens biologer, en utdanning og karrierevei som gjennom mange år har blitt nedprioritert ved universiteter og universitetsmuseer. Dette må forbedres både gjennom bevilgninger og andre styringssignaler.

Det er ventet en stor mangel på planfaglig kompetanse de neste tiårene. For få velger å ta utdanning innen fagfeltet. Dermed er det et stort behov for å satse på å fornye planfaget, der det bør satses på tverrfaglig kompetanse innen planfag og biologi/naturforvaltning. Når vi får mer kunnskap om naturen, er det også behov for fagutdannet personell som kan tolke og bruke kunnskapen i den praktiske forvaltningen av naturen. Vi trenger kompetente samfunnsplanleggere i alle landets kommuner.

Artsdatabanken spiller en viktig rolle når det gjelder sammenstilling og formidling av kunnskap om tilstanden til norsk natur, og må få gode og stabile rammevilkår for å fortsette sitt arbeid med blant annet rødlista, svartelista, Artskart og Artsobservasjoner. Artsprosjektet må i tillegg styrkes og videreutvikles.

SABIMAs medlemsorganisasjoner og deres kartleggingsinnsats er i hovedsak drevet av kunnskapsrike frivillige, som er hovedbidragsytere til datamaterialet i Artsobservasjoner. Det bør knyttes sterkere bånd mellom myndighetenes kartleggingsprosjekter og frivillige kartleggere, slik at man raskere kan innfri nasjonale mål og internasjonale forpliktelser gjennom målrettede prosjekter. Det er også viktig at datamaterialet som samles inn av frivillige blir satset på og får den anerkjennelsen det fortjener.

Både målrettet/tematisk naturkartlegging og ulike typer konsekvensundersøkelser gjennomføres ofte av konsulentfirmaer. For at disse skal ha forutsigbarhet og sikre kompetanse er det viktig med langsiktige planer og stabile bevilgninger. Disse må forankres i alle ledd av forvaltningen. Det må også stilles krav om at kunnskap innsamlet gjennom slike undersøkelser blir tilgjengeliggjort.

Instituttsektoren har også svært viktige bidrag til kartlegging og særlig overvåking av norsk natur. Gode rammebetingelser og klare bestillinger til disse er også viktig.

Offentlig forvaltning, planlegging og virkemidler

Fra Biomangfoldkonvensjonens aichimål: «Senest innen 2020 er verdier knyttet til biologisk mangfold integrert i nasjonale og lokale strategier [.....], og innarbeidet i nasjonalregnskaper og rapporteringssystemer.»

Vi sier oss enige i utvalgets poengtering av behovet for en mer tverrsektoriell, interkommunal og helhetlig planlegging, som sammen med et økt kunnskapsgrunnlag om naturen også vil kunne gi mer effektive planprosesser.

Behovet for økt kapasitet og kompetanse innen miljø i kommunene er stort, og for å drive en reell kunnskapsbasert forvaltning er det viktig å sørge for at miljøetatene styrkes og at flere dedikerte stillinger innen miljø- og naturforvaltning opprettes. Vi mener myndighetene må kreve at alle kommuner utarbeider forpliktende planer for hvordan de skal bidra til å nå det nasjonale målet om å stanse tap av biomangfold innen 2020.

Fra Biomangfoldkonvensjonens aichimål: «Senest innen 2020 er virkemidler, inkludert subsidier, som er skadelige for biologisk mangfold, fjernet, faset ut eller endret...».

Utvalget nevner spesifikt tilskudd til hogst i bratt terreng som en klart miljøskadelig subsidie som må avvikles om vi skal følge opp våre internasjonale forpliktelser og miljømål, noe SABIMA støtter fullt og helt. Den statlige skogvernsatsningen må i tillegg trappes opp. I dag er kun 2,7 % av den produktive skogen vernet, noe som er langt unna målet om 10 %.

Siden natur i dag er billig eller gratis å forbruke ønsker vi at det gjøres forsøk med budsjettering av arealer, hvor verdien av naturtyper vektet ulikt, slik utvalget også foreslår.

Et annet problem utredningen tar for seg er mangelen på synlighet av økosystemtjenesteverdier i alt fra nasjonalregnskap til samfunnsøkonomiske analyser som legges til grunn for avgjørelser som påvirker naturen. Den konkluderer med at vi trenger kvantifiserte forvaltningsmål (som i klimapolitikken), og nasjonalregnskapet må utvikles slik at sammenhenger mellom økologi, økosystemtjenester og økonomi synliggjøres. Utvalget peker også på behovet for bedre og mer overordnede indikatorer for landets natur- og økosystemtilstand, spesielt knyttet til arealbruksendringer og fragmentering. I tillegg må de indikatorene og verktøyene vi allerede har i

større grad må tas i bruk når overordnet politikk skal utformes, ikke bare i miljø- og sektorpolitiske instanser. Virkemidler som statlige planbestemmelser og statlig arealplan er også lite brukt i utformingen av overordnet miljøpolitikk, og bør i større grad benyttes for å oppnå våre nasjonale miljømål. SABIMA mener det er avgjørende at økosystemtjenesteverdier synliggjøres i alle ledd i norsk forvaltning og politikk, og at større tiltak må iverksettes for å kunne innfri våre internasjonale forpliktelser om å stanse tapet av biomangfold innen 2020.

Synliggjøring, kommunikasjon og engasjement

I følge Biomangfoldkonvensjonens aichimål skal Norge innen 2020 ha sørget for at «...folk er oppmerksomme på verdiene av biologisk mangfold, og hva de kan gjøre for å bevare mangfoldet og bruke det på en bærekraftig måte».

Utredningen tar opp at befolkningens kunnskap om hva biologisk mangfold og robuste økosystemer betyr for vår velferd og økonomi er svært mangelfull sammenlignet med kunnskapen om klimaendringer, på tross av at biomangfoldtap er en av de største truslene vi står overfor. Utvalget presiserer også hvilken viktig rolle naturvernorganisasjoner har for å starte dialog med og kommunisere og spre informasjon til lokalbefolkningen om økosystemtjenester. Organisasjonene er, som utredningen sier, også med på å forme agendaen for debatter innen natur- og miljøspørsmål, og på å få temaet opp på den politiske dagsorden. Miljøvernmyndighetene har få økonomiske støttespillere når de skal fremme sin posisjon i dialog med andre departementer, og utvalget nevner av den grunn spesielt viktigheten av miljøvernorganisasjonenes rolle.

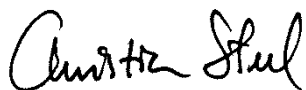
SABIMA støtter utvalgets sterke anbefaling om å satse på kommunikasjon av økosystemtjenester som et viktig virkemiddel for å stanse tapet av biomangfold. Bevissthet og kunnskap om problemstillingen kan få mange positive ringvirkninger, føre til holdningsendringer, og til sist større - samfunnsendringer for å bevare natur og biomangfold.

For å nå dette målet er det viktig at myndighetene satser sterkere på organisasjonenes arbeid og deres bidrag, og støtter relevante prosjekter og kampanjer for å øke oppmerksomheten om verdien av økosystemer og økosystemtjenester i samfunnet. Det er også behov for en tettere dialog og økt samarbeid mellom offentlige forvaltningsorganer og frivillige organisasjoner. SABIMA ønsker sammen med sine medlemsorganisasjoner å styrke sin posisjon som kunnskapsbygger- og formidler, og sin rolle som pågangsdriver for økt engasjement og naturinteresse hos befolkningen.

* * *

Utredningen inneholder viktige tiltak som er omfattende og vil kreve stor politisk besluttsomhet for å få gjennomført. Vi ber om at myndighetene tar utvalgets innspill inn over seg og sørger for en effektiv implementering av de tiltak som kan hjelpe for å nå våre biomangfoldmål snarest mulig. Den kommende nasjonale handlingsplanen for biomangfold må i den forbindelse inneholde en klar tidsplan for hvordan vi skal nå biomangfoldmålene vi har forpliktet oss til å nå innen 2020.

Med vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær SABIMA